

Zbiorowy portret posłanek na Sejm w powojennej Polsce (1947-1989)

Po II wojnie światowej władzę w Polsce przejęli komuniści, którzy chętnie deklarowali dążenie do zapewnienia społeczeństwu równości płci. Uchwalona 22 lipca 1952 r. Konstytucja PRL miała zagwarantować kobietom równouprawnienie we wszystkich dziedzinach życia (*Kobieta w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej ma równe z mężczyzną prawa we wszystkich dziedzinach życia państwowego, politycznego, gospodarczego, społecznego i kulturalnego* – art. 66). Rzeczywistość była jednak daleka od obietnic złożonych na początku kształtowania się nowego państwa.

Reprezentacja kobiet w Sejmie w latach 1947-1989 wynosiła od 4% do 23%. W tym czasie – co obliczyłam w trakcie wstępnych badań - mandat poselski sprawowało łącznie 577 kobiet. Celem projektu jest próba stworzenia zbiorowego portretu posłanek w okresie reżimu komunistycznego. W tym celu należy przeprowadzić analizę danych na temat posłanek pod względem ich cech socjopolitycznych (wieku, pochodzenia, wykształcenia, kariery zawodowej i zaplecza politycznego), awansu politycznego w trakcie trwania kadencji oraz aktywności politycznej. Badania archiwalne zostaną uzupełnione o elementy historii mówionej tj. wywiadami z żyjącymi posłankami z tego okresu. Całość prowadzi do odpowiedzi na pytanie czy kobiety sprawujące mandat poselski w powojennej Polsce były skrupulatnie dobierane przez władzę, która stała na straży tego, by każda z nich spełniała określone wymagania i wpisywała się w narzuconą zbiorowość.

Metodologia badań opiera się na dokładnej analizie źródeł archiwalnych (licznych kwerendach na terenie całej Polski), analizie komparatystycznej (aby zweryfikować w jakim stopniu posłanki stanowiły w badanym okresie reprezentatywną zbiorowość parlamentu), metodach statystycznych (w celu pokazania zmian zachodzących na tle kolejnych kadencji), metodach biograficznych - w celu osiągnięcia najważniejszego efektu - stworzenia zbiorowego portretu posłanek na Sejm w Polsce Ludowej (należy do nich m.in. analiza wspomnień z epoki oraz prasy kobiecej) oraz historii mówionej (rozumianej jako wywiady z żyjącymi posłankami sprawującymi mandat poselski w badanym okresie).

Analiza życiorysów kobiet sprawujących mandat poselskich w latach 1947-1989 oraz ich cech socjopolitycznych w celu stworzenia zbiorczego portretu posłanek na Sejm nigdy jeszcze w sposób syntetyczny i kompleksowy nie stanowiła tematu badań.

Kwestie związane z obecnością oraz aktywnością posłanek na Sejm wpisują się w szersze zagadnienie związane z dystrybucją władzy w Polsce po II wojnie światowej. Analiza udziału kobiet w polityce oraz ich reprezentacji w różnych strukturach władzy w okresie komunistycznym ukazuje paradoksy systemu, który z jednej strony głosił ideę równouprawnienia, a z drugiej ograniczał ich rzeczywiste możliwości wpływu. Realizacja projektu stanowi ogromny krok w stronę zrozumienia mechanizmów jakie kierowały władzą, która była dysponentem stanowisk. Ponadto badania wpisują się w nurt szeroko rozumianych studiów nad problematyką gender, historią równouprawnienia płci w dyskursie politycznym, a także – a może przede wszystkim – historią parlamentaryzmu polskiego.